

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เพื่อสร้างเสริมความรับผิดชอบของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนมีนบุรี กรุงเทพมหานคร โดยประยุกต์ขั้นตอนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม จากแนวคิดของ เกอร์ลด์ ซัทมาน (1983, อ้างถึงในนงนภัส กุวัณญู เทียวกมล. 2551 : 167 - 168) เชื่อมโยงเข้ากับการสร้างเสริมความรับผิดชอบของนักเรียน ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยมีรายละเอียดขั้นตอนดำเนินการวิจัยดังนี้

1. สานามศึกษา
2. กลุ่มเป้าหมาย
3. วิธีดำเนินการวิจัย
4. เครื่องมือที่ใช้รวบรวมข้อมูล
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล
6. การวิเคราะห์ข้อมูล
7. การตรวจสอบข้อมูล

สานามศึกษา

การดำเนินการวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาแนวทางการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เพื่อสร้างเสริมความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยเลือกโรงเรียนมีนบุรี กรุงเทพมหานคร เป็นสานามศึกษาอย่างเจาะจงตามลักษณะที่สอดคล้องกับประเด็นการวิจัย เนื่องจากนักเรียนบางส่วนมีพฤติกรรมขาดความรับผิดชอบ กล่าวคือ นักเรียนมีพฤติกรรมขาดความรับผิดชอบได้แก่ ขาดการเตรียมความพร้อมในการเรียนและปฏิบัติงาน เช่น นักเรียนลืมจัดเตรียมอุปกรณ์การเรียนและหนังสือเรียนมาจากบ้าน และในชั่วโมงเรียน ไม่สนใจฟังคำสั่งของครู เป็นต้น นักเรียนขาดการเอาใจใส่ต่อการเรียน เช่น ขาดเรียน ไม่มีความตั้งใจในการปฏิบัติงาน ที่ครูมอบหมาย ทำการบ้านไม่เสร็จและไม่เรียบร้อย เป็นต้น นักเรียนขาดความขยันอดทนในการเรียน ไม่มีสมาธิในการเรียน ตั้งใจจดจ่อฟังครูอธิบายหรือสอนได้ในระยะเวลาสั้น ๆ ชอบลุกเดินออกจากที่นั่ง หยอกล้อเล่นกันในเวลาเรียน เป็นต้น ขาดความพยายามปรับปรุงแก้ไขแบบฝึกหัด

เมื่อพบข้อบกพร่อง และส่งงานที่ได้รับมอบหมายไม่ตรงเวลา ซึ่งผู้วิจัยเป็นครูในโรงเรียนมินบุรี มีความรู้ ความเข้าใจปรากฏการณ์ในสนามศึกษาเป็นอย่างดี และได้รับความร่วมมือจากผู้ที่เกี่ยวข้องกับการทำวิจัยครั้งนี้ มีความสะดวกในการติดต่อประสานงาน และติดตามผลการวิจัย ประกอบกับโรงเรียนมีนโยบายส่งเสริมให้นักเรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544

กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนมินบุรี ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 ซึ่งคัดเลือกเฉพาะนักเรียนที่ขาดความรับผิดชอบจำนวน 10 คน และผู้ร่วมวิจัยในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียนจำนวน 1 คน ครูจำนวน 8 คน และผู้ปกครองจำนวน 10 คน โดยทั้งครูและผู้ปกครองเป็นผู้ที่สมัครใจเข้าร่วมการวิจัยตั้งแต่เริ่มจนถึงสิ้นสุดกระบวนการวิจัย โดยมีรายละเอียดผู้ร่วมวิจัยดังต่อไปนี้

ผู้บริหารโรงเรียน คือ ผู้อำนวยการโรงเรียน เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการวิจัยตั้งแต่การสร้างความตระหนักและศึกษาปัญหา การรับรู้ข้อมูล การวิเคราะห์ปัญหา เสนอแนะความคิดเห็น และช่วยเหลือสนับสนุนการดำเนินงานวิจัย

ครู คือ ครูผู้สอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 8 คน เป็นผู้มีส่วนร่วมในกระบวนการวิจัย เริ่มตั้งแต่การสร้างความตระหนักและศึกษาปัญหา ร่วมกันวางแผนปฏิบัติการแก้ปัญหา ร่วมกันปฏิบัติตามแผนการแก้ปัญหา ร่วมกันประเมินและสรุปผล และการสะท้อนผลกลับการดำเนินการแก้ปัญหา ตลอดจนการให้ข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมหรือเทคนิคต่าง ๆ ที่สามารถใช้สร้างเสริมความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

ผู้ปกครอง คือ ผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 10 คน มาจากผู้ปกครองของนักเรียนที่ขาดความรับผิดชอบและนักเรียนที่มีความรับผิดชอบ เป็นผู้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการวิจัยตั้งแต่การสร้างความตระหนักและการวิเคราะห์ปัญหา การรับรู้ข้อมูล การเสนอความคิดเห็นในการวางแผนปฏิบัติการแก้ปัญหา การปฏิบัติตามแผนการแก้ปัญหา การประเมินและสรุปผล และการสะท้อนผลกลับการดำเนินการแก้ปัญหา ตลอดจนการให้ความร่วมมือสนับสนุนการดำเนินงานวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อสร้างเสริมความรับผิดชอบของนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนมีนบุรี กรุงเทพมหานคร มีขั้นตอนการดำเนินการตามกรอบแนวคิด
การวิจัย 5 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 การสร้างความตระหนักและศึกษาปัญหา

ในขั้นตอนนี้จำเป็นต้องให้ผู้ร่วมวิจัยได้มองเห็นความจำเป็นและมองเห็นปัญหาการขาด
ความรับผิดชอบของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เป็นการแสดงความตั้งใจที่จะร่วมมือกันใน
การแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น ซึ่งผู้วิจัยได้กระตุ้นให้ผู้ร่วมวิจัยเกิดความตระหนักถึงปัญหาการขาด
ความรับผิดชอบของนักเรียน ได้ร่วมรับรู้ในปัญหาและการแก้ปัญหาโดยมีขั้นตอนดังนี้

1. ประชุมผู้ร่วมวิจัยเพื่อชี้แจงรายละเอียดเกี่ยวกับโครงการวิจัย วัตถุประสงค์ เป้าหมาย
และวิธีการ เพื่อสร้างความเข้าใจและสร้างแรงจูงใจ สร้างจิตสำนึกส่งเสริมการมีส่วนร่วม พร้อมขอ
ความร่วมมือให้ผู้มีส่วนร่วมทุกฝ่ายรับรู้และตระหนักถึงความสำคัญ ความจำเป็นในการแก้ปัญห
การขาดความรับผิดชอบของนักเรียน และแลกเปลี่ยนประสบการณ์เพื่อได้ข้อมูลวิธีการ
ที่หลากหลายมาใช้ในการสร้างเสริมความรับผิดชอบของนักเรียน นำไปสู่การวางแผนการ
ปฏิบัติงานร่วมกันต่อไป

2. ศึกษาวิเคราะห์สภาพปัญหาและสาเหตุที่เกี่ยวข้องกับการขาดความรับผิดชอบของ
นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เมื่อผู้ร่วมวิจัยได้ทราบปัญหาและสาเหตุของปัญหาแล้ว จึงได้
ร่วมกันระบุปัญหาให้ชัดเจนยิ่งขึ้น เพื่อหาทางแก้ไขและเปิดโอกาสให้ผู้ร่วมวิจัยระดมความคิดเห็น
ข้อเสนอแนะแนวทางที่เป็นไปได้

ขั้นตอนที่ 2 การวางแผนปฏิบัติการแก้ปัญหา

เมื่อทราบถึงสภาพปัญหาและสาเหตุการขาดความรับผิดชอบของนักเรียนและได้
แนวทางที่ต้องการ ผู้ร่วมวิจัยร่วมวางแผนการปฏิบัติงาน โดยสร้างกิจกรรมที่มีประสิทธิภาพและ
เหมาะสมกับการปรับพฤติกรรมมากที่สุด ตามแนวทางการแก้ปัญหที่ผู้ร่วมวิจัยเสนอแนะไว้
ในขั้นตอนนี้ได้ให้ผู้ร่วมวิจัยได้ร่วมกันกำหนดกิจกรรมสร้างเสริมความรับผิดชอบอย่างหลากหลาย
โดยทุกฝ่ายร่วมกันพิจารณาว่ากิจกรรมใดเหมาะสมที่จะใช้ในการแก้ปัญหานักเรียนมากที่สุด เพื่อ
นำมาใช้ในกระบวนการวิจัยและเก็บวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อเสนอแนะทั้งหมดเพื่อนำมากำหนดเป็นกิจกรรมสร้างเสริมความ
รับผิดชอบของนักเรียน

2. ร่วมออกแบบและกำหนดกิจกรรมเพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย

3. กำหนดรายละเอียดของกิจกรรมต่าง ๆ ที่นำมาใช้ปรับพฤติกรรมความรับผิดชอบของนักเรียน

4. วางแผนการดำเนินงานสร้างเสริมความรับผิดชอบ กำหนดระยะเวลา ลำดับขั้นตอนกิจกรรมและผู้รับผิดชอบตลอดภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552

5. ร่วมกันจัดทำคู่มือและเครื่องมือสำหรับเก็บรวบรวมข้อมูล หลังจากนั้นสรุปขั้นตอนการวางแผนและออกแบบการปฏิบัติงาน ก่อนดำเนินการสร้างเสริมความรับผิดชอบ

ขั้นตอนที่ 3 การปฏิบัติตามแผนการแก้ปัญหา

ขั้นตอนนี้เป็นการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ตามแผนการสร้างเสริมความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ตามแผนการปฏิบัติงาน ตลอดระยะเวลาที่ลงมือปฏิบัติ ผู้ร่วมวิจัยจะทำการบันทึกผลที่เกิดขึ้น โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยปฏิบัติตามแผนสร้างเสริมความรับผิดชอบของนักเรียนที่วางไว้ในขั้นตอนนี้เป็นการนำแผนการดำเนินงานมาลงสู่การปฏิบัติจริง ตลอดระยะเวลาการดำเนินการ จะทำการสังเกต สัมภาษณ์ และบันทึกผลการปฏิบัติงาน และเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นระยะอย่างต่อเนื่อง

2. รายงานการปฏิบัติกิจกรรมเป็นระยะ ๆ แจ้งปัญหา อุปสรรคและความก้าวหน้าของพัฒนาการความรับผิดชอบที่เกิดขึ้นกับนักเรียน ผลการเก็บรวบรวมข้อมูลในขั้นตอนนี้อาจจะมีการปรับแผนการดำเนินงานใหม่ตามสภาพการณ์ หรือแนวทางการแก้ปัญหาที่ดีกว่า

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินและสรุปผล

จัดการประชุมเพื่อประเมินผลการสร้างเสริมความรับผิดชอบโดยพิจารณาจากวัตถุประสงค์ของกิจกรรม หรือแนวทางว่าบรรลุผลหรือไม่เพียงใด ในการประเมินและสรุปผลต้องประเมินร่วมกันทุกฝ่าย โดยเปิดโอกาสให้นำเสนอ อภิปรายชี้แจงดังนี้

1. ผลที่เกิดขึ้นกับนักเรียนที่ส่งผลต่อการพัฒนาในอนาคต คือ พัฒนาการของพฤติกรรมความรับผิดชอบ ได้แก่ การเตรียมความพร้อมในการเรียนและปฏิบัติงาน การเอาใจใส่ต่อการเรียน ความขยันอดทนเรียน ความพยายามปรับปรุงแก้ไขแบบฝึกหัด และส่งงานที่ได้รับมอบหมายตรงเวลา มีการเปลี่ยนแปลงดีขึ้นหรือไม่อย่างไร

2. ผลที่เกิดขึ้นกับผู้เข้าร่วมวิจัย คือ สภาพการมีส่วนร่วมในกระบวนการวิจัย การมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมการสร้างเสริมความรับผิดชอบ ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงาน การเสนอแนวทางเพื่อแก้ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงาน รวมทั้งความรู้สึกที่มีส่วนร่วมในกระบวนการวิจัย

ขั้นตอนที่ 5 การสะท้อนผลกลับการดำเนินการแก้ปัญหา

ผู้วิจัยและผู้เข้าร่วมวิจัยร่วมกันสะท้อนผลจากการลงมือแก้ไขปัญหาตามแผนปฏิบัติการที่วางไว้ในเบื้องต้น ด้วยการทบทวนข้อมูลหลักฐานและประเมินว่าบรรลุผลสำเร็จหรือไม่ อันจะนำไปสู่การปรับเปลี่ยนแผนการปฏิบัติใหม่เพื่อให้ผลดียิ่ง ๆ ขึ้น

เครื่องมือที่ใช้รวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีเชิงคุณภาพในประเด็นต่าง ๆ ตามกรอบแนวคิดที่วางไว้ จากการสัมภาษณ์เชิงลึก การจัดสนทนากลุ่ม (Focus group discussion) การสังเกตอย่างมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม การบันทึกข้อมูลจัดทำทุกครั้งในทุกขั้นตอนของการวิจัย และสรุปสาระสำคัญของประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

1. แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม (Focus group discussion) เป็นแบบบันทึกที่ผู้วิจัยใช้ในการบันทึกข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่มเพื่อระดมสมองของผู้ร่วมวิจัย เพื่อสรุปประเด็นหรือสาระสำคัญที่เกิดจากการอภิปราย การเสนอแนะ การแสดงความคิดเห็น หรือข้อขัดแย้งในหัวข้อต่าง ๆ

2. แบบบันทึกภาคสนาม (Field note) เป็นแบบบันทึกการสังเกตโดยมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม ที่ผู้วิจัยใช้บันทึกสภาพการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นระหว่างดำเนินการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เพื่อการติดตามผลการสร้างเสริมความรับผิดชอบของนักเรียนจนสิ้นสุดการวิจัย

3. แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In - depth interview) เป็นแบบสัมภาษณ์ที่กำหนดประเด็นที่จะสัมภาษณ์ไว้อย่างกว้าง ๆ ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้เกี่ยวข้อง เพื่อให้เข้าใจและได้ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมของปัญหา แนวคิด แนวทางหรือกิจกรรมมาสร้างเสริมความรับผิดชอบ และผลที่เกิดขึ้นกับตัวนักเรียน

4. แบบประเมินความรับผิดชอบของนักเรียน ที่ใช้ในการศึกษารั้งนี้ เป็นเครื่องมือที่ใช้เป็นแนวทางประเมินการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมความรับผิดชอบของนักเรียนตามสภาพจริง โดยใช้เกณฑ์การประเมิน (Scoring rubrics) คือ เกณฑ์การให้คะแนนกับมาตราประมาณค่าหรือระดับคะแนน (Rating scale) ที่ถูกพัฒนาเพื่อใช้วิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงความรับผิดชอบของนักเรียนหลังจากสิ้นสุดการวิจัย ซึ่งผู้วิจัยสร้างจากแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องโดยมีรายละเอียดในการสร้างดังนี้

4.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบของนักเรียน เพื่อกำหนดประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบของนักเรียน เพื่อจะนำไปใช้ในการสร้างเกณฑ์ประเมินแบบภาพรวม (Holistic rubrics)

4.2 กำหนดประเด็นที่จะต้องพิจารณาคุณภาพความรับผิดชอบของนักเรียน หลังจากที่ถูกวิจัยศึกษาแล้วพบว่า ประเด็นที่จะต้องพิจารณาคุณภาพความรับผิดชอบของนักเรียน มี 5 ประเด็น คือ 1) การเตรียมความพร้อมในการเรียนและปฏิบัติงาน 2) การเอาใจใส่ต่อการเรียน 3) ความขยันอดทนเรียน 4) ความพยายามปรับปรุงแก้ไขแบบฝึกหัด และ 5) ส่งงานที่ได้รับมอบหมายตรงเวลา

4.3 เขียนนิยามประเด็นที่จะต้องพิจารณาคุณภาพความรับผิดชอบของนักเรียน ทั้ง 5 ประเด็น ดังนี้

4.3.1 การเตรียมความพร้อมในการเรียนและปฏิบัติงาน หมายถึง มีความรับผิดชอบในการเตรียมความพร้อม รู้จักการจัดเตรียมอุปกรณ์การเรียนและหนังสือมาจากบ้านและในชั่วโมงเรียน สนใจฟังคำสั่งพร้อมทั้งปฏิบัติตามคำสั่งของครูทันที

4.3.2 การเอาใจใส่ต่อการเรียน หมายถึง มีความเอาใจใส่ต่อการเรียน มาเรียนอย่างสม่ำเสมอ ปฏิบัติงานต่าง ๆ ด้วยความตั้งใจ ทำการบ้านเสร็จเรียบร้อยก่อนออกไปเล่น

4.3.3 ความขยันอดทนเรียน หมายถึง มีความขยันอดทนเอาใจใส่ในการเรียน ทำงานที่ได้รับมอบหมายด้วยความพยายามและตั้งใจ มีความอดทนตั้งใจฟังเวลาครูอธิบายหรือสอน

4.3.4 ความพยายามปรับปรุงแก้ไขแบบฝึกหัด หมายถึง มีความพยายามในการปรับปรุงแก้ไขและรับผิดชอบในการทำแบบฝึกหัด เมื่อพบข้อบกพร่องได้พยายามนำไปแก้ไขใหม่ ปฏิบัติตามคำแนะนำของครูและผู้ปกครองด้วยความเต็มใจ

4.3.5 ส่งงานที่ได้รับมอบหมายตรงเวลา หมายถึง มีความรับผิดชอบส่งการบ้าน แบบฝึกหัดและงานต่าง ๆ ตรงเวลา

4.4 กำหนดเกณฑ์การประเมินระดับคุณภาพความรับผิดชอบของนักเรียนในแต่ละประเด็นที่จะต้องพิจารณา โดยกำหนดเกณฑ์แต่ละประเด็นออกเป็น 4 ระดับ คือ ดีมาก ดี พอใช้ และปรับปรุงแก้ไข

4.5 กำหนดค่าบรรยายคุณภาพตามประเด็นที่ต้องการประเมิน จำแนกตามระดับ 4 ระดับ โดยมีความหมายเกณฑ์การตัดสินคุณภาพของความรับผิดชอบ คือ

ระดับ ดีมาก	หมายถึง	ปฏิบัติทุกวัน
ระดับ ดี	หมายถึง	ปฏิบัติบ่อย ๆ
ระดับ พอใช้	หมายถึง	ปฏิบัติบ้าง
ระดับ ปรับปรุงแก้ไข	หมายถึง	ไม่ปฏิบัติ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยทำการศึกษาวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลจากหลักการ แนวคิด ทฤษฎี ที่ส่งผลต่อความรับผิดชอบของนักเรียน การจัดกิจกรรมต่าง ๆ และข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับนักเรียน โรงเรียน มินบุรี การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

1. การสนทนากลุ่ม (Focus group discussion)

การสนทนากลุ่ม (Focus group discussion) เป็นการร่วมอภิปรายแสดงความคิดเห็นให้ข้อเสนอแนะระหว่างผู้บริหาร โรงเรียน ครู และผู้ปกครอง ประเด็นการสนทนาเป็นหัวข้อที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ล่วงหน้าจากวัตถุประสงค์การวิจัยและปัญหาในการวิจัย โดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1.1 ผู้วิจัยนัดหมายผู้ร่วมวิจัย โดยจะแจ้งกำหนดวัน เวลา และสถานที่ให้ผู้รับเชิญมาร่วมสนทนากลุ่มในแต่ละครั้งทราบ

1.2 ผู้วิจัยใช้ระยะเวลาในการสนทนากลุ่มประมาณ 2 ชั่วโมง ในช่วงเวลา 09.00 - 11.00 น

1.3 ผู้วิจัยจัดเตรียมสถานที่สำหรับการสนทนากลุ่มระหว่างผู้บริหาร โรงเรียน ครู และผู้ปกครอง คือ ห้องประชุม โรงเรียนมินบุรี เพราะมีความสะดวกและมีบรรยากาศที่เหมาะสมกับการสนทนากลุ่ม

1.4 ผู้วิจัยจัดเตรียมเครื่องบันทึกเสียง วัสดุอุปกรณ์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ เทปบันทึกเสียงและกล้องถ่ายรูป เพราะเทปบันทึกเสียงเป็นอุปกรณ์บันทึกข้อมูลที่สามารถเก็บรายละเอียดและคำตอบได้ดีที่สุด ซึ่งผู้วิจัยสามารถนำมาวิเคราะห์ ตีความหาข้อสรุปได้

1.5 ผู้วิจัยได้ขอความร่วมมือจากครูในโรงเรียนมินบุรี ให้ช่วยทำหน้าที่ บันทึกเสียง และถ่ายภาพ จำนวน 2 คน

1.6 ผู้จัดบันทึกคำสนทนาโดยผู้วิจัยได้ขอความร่วมมือจากครูในโรงเรียนมินบุรี จำนวน 2 คน เป็นผู้ช่วยจัดบันทึกและดำเนินการสนทนา เช่น คอยเตือนให้ถามคำถามที่ผู้วิจัยลืมถามหรือถามข้ามไป และเป็นผู้จัดบันทึกคำพูดทุกคำพูดในการสนทนากลุ่ม รวมทั้งจดกิริยาท่าทางของสมาชิก เป็นต้น เพื่อเป็นประโยชน์ในการนำมาใช้ประกอบการคิดวิเคราะห์ข้อมูลจากคำพูดและท่าทางของผู้เข้าร่วมสนทนา

1.7 ผู้วิจัยดำเนินการสนทนากลุ่มเนื่องจากผู้วิจัยเป็นผู้ศึกษาแนวคิดและหลักการ สร้างเสริมความรับผิดชอบของนักเรียน และสามารถวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้รับ เพื่อเชื่อมโยงระหว่างข้อมูลเดิมกับข้อมูลใหม่ให้สัมพันธ์กัน ซึ่งจะทำให้ผู้ร่วมสนทนากลุ่มเข้าใจและสามารถตอบคำถาม

ได้อย่างตรงประเด็นเพื่อให้ได้ข้อมูลครอบคลุมมากที่สุด เมื่อสิ้นสุดการสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยได้สรุปผลการจัดสนทนากลุ่มเพื่อให้รับทราบกัน

2. การสัมภาษณ์เชิงลึก (In - depth interview) โดยใช้เทคนิคการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ ปลอ่ยบรรยากาศการพูดคุยเป็นไปตามโอกาสอำนวยอย่างเป็นกันเอง เป็นการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ลักษณะคำถามเป็นปลายเปิด ที่ได้กำหนดประเด็นคำถามไว้ล่วงหน้า ซึ่งเป็นการสัมภาษณ์พูดคุยระหว่างผู้วิจัย ครู ผู้ปกครองและผู้บริหารโรงเรียน เพื่อให้เข้าใจและได้ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาความรับผิดชอบที่ผ่านมา แนวคิด แนวทาง หรือกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อนำมาสร้างเสริมความรับผิดชอบของนักเรียน รวมทั้งการเก็บรวบรวมข้อมูลจากนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย

3. การสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม (Participant observation and non - participant observation) ผู้วิจัยเข้าไปมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ระหว่างการดำเนินการวิจัย เพื่อทำการสังเกตปรากฏการณ์หรือพฤติกรรมในการมีส่วนร่วมของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับทุกฝ่ายในการเข้าร่วมกระบวนการวิจัยครั้งนี้

4. การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยวิธีเชิงคุณภาพ เพื่อนำไปสู่การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสนทนากลุ่ม บันทึกภาคสนาม การสัมภาษณ์เชิงลึก และเกณฑ์การประเมินความรับผิดชอบ เพื่อนำไปประมวลผลการสร้างเสริมพฤติกรรมความรับผิดชอบของนักเรียน จากกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเมื่อสิ้นสุดกระบวนการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์การมีส่วนร่วมในกระบวนการวิจัยของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการสร้างเสริมความรับผิดชอบตามที่เป็นจริงในขณะทำการวิจัย โดยวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) ด้วยวิธีการเชิงคุณภาพ คือ การตีความจากแบบสนทนากลุ่ม บันทึกภาคสนาม และแบบสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการวิจัย เป็นการวิเคราะห์ในเรื่องบทบาทการมีส่วนร่วม ความตระหนัก ความสนใจ การแสดงความคิดเห็น การหาแนวทางหรือกิจกรรมและการติดตามผลจากผู้ร่วมวิจัย จากนั้นจึงประมวลข้อมูลเพื่อประกอบการตีความหมายและทำการสังเคราะห์เป็นภาพรวมของการมีส่วนร่วม

2. วิเคราะห์ผลการสร้างเสริมความรับผิดชอบของนักเรียน โดยการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้บริหาร โรงเรียน ครู และผู้ปกครอง การสังเกตพฤติกรรมการมีส่วนร่วม การประเมินนักเรียนตามสภาพจริงจากการปฏิบัติและพฤติกรรมที่สังเกตได้ แล้วจึงนำมาจัด

ระดับคุณภาพโดยพิจารณาจากเกณฑ์การประเมินคุณภาพนักเรียนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เพื่อประเมินผล การเปลี่ยนแปลงของสภาพหรือพัฒนาการด้านความรับผิดชอบของนักเรียนหลังจากสิ้นสุดการวิจัย

การตรวจสอบข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้มีการตรวจสอบความเชื่อถือได้ของข้อมูล ผู้วิจัยใช้วิธีการตรวจสอบแบบ สามเส้า (Triangulation) เพื่อตรวจสอบข้อมูลและผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องได้ โดยมี รายละเอียดดังนี้

1. การตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (Data triangulation) โดยตรวจสอบจากผู้ให้ข้อมูล สำคัญมากกว่า 1 คน ประกอบด้วยผู้บริหารโรงเรียน ครูและผู้ปกครอง ถ้าผู้ให้ข้อมูลจำนวน 3 คน ให้ข้อมูลตรงกันแสดงว่าข้อมูลนั้นเชื่อถือได้ หลังจากนั้นได้นำข้อมูลไปประชุมกลุ่ม เพื่อตรวจสอบ ว่าสถานการณ์และเวลาต่างกันของผู้ให้ข้อมูลยังคงเดิมหรือเปลี่ยนไป สำหรับข้อมูลที่เกี่ยวข้อง กับประเด็นปัญหาและแนวทางแก้ไข ใช้การตรวจสอบระหว่างผู้บริหารโรงเรียน ครูและผู้ปกครอง โดยมีผู้วิจัยทำการสรุปประเด็นต่าง ๆ จากผู้ให้ข้อมูลหลักแต่ละฝ่าย จากนั้นแยกแยะเป็นข้อมูลที่ ตรงกันกับข้อมูลที่ไม่ตรงกัน ทำการสรุปข้อมูลโดยความเห็นชอบตรงกันของผู้ที่มีส่วนร่วมทั้งหมด เพื่อเป็นการยืนยันความถูกต้องของข้อมูล

2. การตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีรวบรวมข้อมูล (Methodological triangulation) โดยใช้ วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลหลาย ๆ วิธี ได้แก่ การสังเกต การสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม จากนั้น นำมาบันทึก ร่วมกับการพิจารณาการกระทำทาง พฤติกรรมและบรรยากาศต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับผู้ให้ข้อมูล เพื่อนำมาประกอบการแปลความหมาย

